

Trianon

Még általános iskolába jártunk, 14 éves lehettem, amikor ősszel, egy nagyszünetben Bukovitz tanár úr megállt mellettünk, s valami olyasfélét mondott, hogy őt most nyugdíjazzák, de ezt nem akarja magával vinni, ezért elmondja. Egy másik gyerekkel álltunk ott, értetlenül hallgattunk. Tudtuk a Tanár úrról, hogy francia szakos, s most egy kissé hadarva elmondta, tolmácként részt vett Trianon után a határkijelölő bizottság munkájában, és amikor *most*, a II. világháború után bejárták itt, Szeged alatt a délvidéki határvonalat, ő beleállt egy árokba, és szólt a térképészeknek, hogy ez a mélyedés a térképen határfolyó... Ennyit mondhatott el, aztán ott hagyott minket. 1954-et írtunk, akkoriban ilyen élményt felidézni, tanulóknak közreadni – fölért a Rákosi-rendszer elleni uszítással... Utólag tekintve: ezért jött oda hozzánk olyan furcsán bizonytalanul... Az elmondottakból persze nem értettem semmit, de az emlékezet megőrizte. Bölcsészkarra kerültem, az öt évet sikerült úgy elvégezni, hogy a történelem szakon, ha kiejtette valaki Trianon nevét, Lenint idézte, aki hozzátette: igazságtalan békediktátum... Ennyi. Illetve még egy akkoriban használt megjegyzés: Trianon a hazai uralkodó osztály bűne – ezért a nemzet büntetése... Olyan, verést érdemlő kérdés pedig el sem hangzott (ugyan mikor, melyik 1945 utáni diktatúrában, és ki tette volna föl?), hogy ha a magyar uralkodó osztály bűnös a hazánk területén élő nemzetiségek elnyomásában, akkor a Habsburg Birodalomé ártatlan? Már csak azért is jogosnak tűnik a kérdés, hiszen az osztrák birodalmat az új nemzetállamok létesítésével megszüntették, de azért Ausztriát *megsegítették*, mondván, nincs gabonatermő területe – nosza megkapta a Lajta-vidéket, természetesen hazánkból kivágva... Hétpecsétes titok maradt az a tény is, hogy Románia nagyobb magyarlakta területet kapott Trianonban – mint amennyit nekünk meghagytak... Magyarán: az egész mai Magyarország kisebb, mint amekkorát Románia kapott...

Lehetne szó az okokról, ha nem volna az egész történet olyan lehetetlen, mint amilyen. Egy racionális folyamatot általában kézenfekvő okokkal lehet indokolni, de amit hazánkkal műveltek a francia és angol vezetők, az túl van az észszerűség határán. Széltében-hosszában terjesztettek is egy mesét, amely indokolta volna a történeteket. Nevezetesen: Clemenceau francia miniszterelnök menyé magyar volt, és ő váltotta ki apósa haragját nemzete iránt... Gyermekség persze, de amit tettek hazánkkal, az aligha zár ki valamiféle érzelmi indokot – jóllehet a magyar progresszió mindig is a „*vigyázó szemetek Párizsra vessétek*” intést követte Batsányi nyomán... És még valami a gyermeki magyarázat (haragudott a menyére!) védelmében: Churchill és Sztálin – meg a vodka – ugyan hogyan döntött a Kremlben, ama elhíresült papírlap tanúsága szerint, a dél-keleti országok *hovatartozásáról*? Részegen, de a hatalmi logika mentén. Trianonban is így történt ez, fejtette ki több írásában, előadásában, rádióinterjúban Gulyás László és Marjanucz László történészprofesszor. Ennek az elhallgatott cselekvési indoknak a veleje, hogy a németek már többször megtámadták a franciákat – amit a jövőben meg kell akadályozni a Trianonban hozott döntésekkel. A németeket meg kell fosztani hátországuktól, az Osztrák–Magyar Monarchiától, illetve azoktól a kelet-európaiaktól, akiket eddig uraltak. Ha ezek a népek, csehszlovákok, románok, szerbek, horvátok önállóságot kapnak, akkor ők lesznek a franciák szövetségesei, a németek hátában! Zseniális világrend – kétségtelen... Sajnos a hasonlóan kivételesen éles elmével kigondolt francia–olasz–német határon kiépített erőrendszer is kiválóan működött mindaddig, amíg a németek meg nem kerülték, és ezzel értelmetlenné vált... A kelet-európai kis nemzetek önálló államiságával is valami hasonló történt a második világháború előtt – Hitler elfoglalta őket, a háború után meg Sztálin birodalmának a részei lettek...

A franciák egyébiránt azzal nyugtatták nem háborgó lelkiismeretüket, miszerint magyarok nincsenek is, azok maréknyi nemesség, amely uralkodik a térségben élő nemzeti kisebbségek felett – ha tehát ez a diktatúra eltűnik, jobb soruk lesz az elnyomottaknak... Így aztán, hogy meglelték tulajdon fölmentésük indokát – ha lett volna is akadály, az is elhárult hazánk szétdarabolása elől...

Szót érdemel még az a rettenetes tudatlanság, amely a mai magyarokat jellemzi Trianonnal kapcsolatban. Látva egyik-másik szomszéd ország izzó nacionalizmusát – talán ez is magyarázat... A Rákosi–Kádár-rendszer félelmét a politikai érzelmektől... Aczél György örök becsű dumáját a román nemzeti érzés égig érő tarajáról: majd csitulnak a szocializmus építésével... Ha meg nem – így jártál...

Itt éltünk – kész csoda, ha ennyit is tudunk hazánk titkolt történetéről...

És akkor még szót sem ejtettünk azokról a milliokról, akiknek az élete akár napok alatt tört

össze, elveszítve állásukat, biztos megélhetésüket, azt a megszokott társadalmi környezetet, amelyben akár nemzedékeken át éltek... Ezt nem lehet sem elmesélni, sem beilleszteni az emberi élet ismerős fordulatai közé... Számomra Réz Pál igazán visszafogottan elmondott élettörténete volt erre példa, vagy ellenkező hangvétellel Wass Albert: *Adjátok vissza a hegyeimet!* Megtörténik veled – de nincs semmilyen ép eszű magyarázat, amely segítene feldolgozni... Mint egy katasztrófa, merthogy az is magyarázat, indok nélküli. Nem szolgáltak rá, nem érdemelték meg, de rájuk dőlt a fal... Gyerekként nemegyszer hallottam szüleimtől a *vagonlakókról*. Szegeden is éltek ilyen családok évekig az állomáson – félreállított vonatban... Azután a végső kérdés – miért? Éppen velünk? Büntetés? Próba, hogy még ezt is kibírod? Pedig ott az állítás, olykor hallható – „*Megbűnhötte már e nép / A multat s jövőndőt!*” Uram, ne hagyj el gyermeked...!

Pihenő Krisztus